

SLOVENSKÁ REPUBLIKA

UZNESENIE

Ústavného súdu Slovenskej republiky

I. ÚS 352/2011-27

Ústavný súd Slovenskej republiky na neverejnom zasadnutí senátu 28. septembra 2011 predbežne prerokoval sťažnosť obchodnej spoločnosti P., a. s., B., zastúpenej A., s. r. o., B., na základe substitučného splnomocnenia A., s. r. o., B., konajúcou prostredníctvom konateľa a advokáta Mgr. T. K., vo veci namietaného porušenia základných práv zaručených čl. 26 ods. 1 a 2 a čl. 46 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky rozsudkom Krajského súdu v Žiline sp. zn. 9 Co 262/2010 z 28. októbra 2010 a takto

r o z h o d o l :

Sťažnosť obchodnej spoločnosti P., a. s., o d m i e t a ako zjavne neopodstatnenú.

O d ô v o d n e n i e :

I.

Ústavnému súdu Slovenskej republiky (ďalej len „ústavný súd“) bola 27. júna 2011 faxom a následne 30. júna 2011 poštou doručená sťažnosť obchodnej spoločnosti P., a. s., B. (ďalej len „sťažovateľ“), ktorou namieta porušenia svojich základných práv zaručených v čl. 26 ods. 1 a 2 a čl. 46 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“) rozsudkom

Krajského súdu v Žiline (ďalej len „krajský súd“) sp. zn. 9 Co 262/2010 z 28. októbra 2010 (ďalej len „rozsudok krajského súdu“).

Zo sťažnosti a z jej príloh vyplýva, že 20. marca 2008 sťažovateľ uverejnil v denníku S. článok s názvom „*S. na úteku kradol*“, v ktorom informuje o skutočnostiach, ktoré odvysielala v relácii s názvom T. televízia M. V tom istom denníku bol následne 15. apríla 2008 sťažovateľom uverejnený ďalší článok s názvom „*ÚPN: S. vykradol obchod*“ s podtitulkom „*J. S. nevykrádal len autá v Rakúsku, ale aj textil a mäsiarstvo v obci K.*“, v ktorom sťažovateľ informoval o obsahu spisov Štátnej bezpečnosti (ďalej len „ŠtB“).

Ing. J. S. (ďalej len „navrhovateľ“) podal následne proti sťažovateľovi žalobu o ochranu osobnosti vedenú Okresným súdom Žilina (ďalej len „okresný súd“) pod sp. zn. 4 C 124/2008, ktorou sa domáhal uverejnenia ospravedlnenia v znení definovanom v petite žaloby, uloženia povinnosti odstrániť elektronickú verziu článkov uvedených v predmetnej žalobe z archívu nachádzajúceho sa na internetovej stránke sťažovateľa..., ako aj k nim patriace internetové diskusie a zaplata náhrady nemajetkovej ujmy.

Okresný súd v predmetnej veci rozhodol rozsudkom sp. zn. 4 C 124/2008 z 31. marca 2008 (ďalej len „rozsudok okresného súdu“) tak, že zaviazal sťažovateľa uverejniť ospravedlnenie v denníku S., odstrániť na svojej internetovej stránke elektronickú verziu sporných článkov, zaplatiť navrhovateľovi sumu 10 000 € ako náhradu nemajetkovej ujmy v peniazoch a trovy konania.

Na základe odvolania podaného sťažovateľom krajský súd rozsudok okresného súdu z 31. marca 2008 rozsudkom z 28. októbra 2010 potvrdil.

Sťažovateľ zastáva názor, že súdy zúčastnené na rozhodovaní v predmetnej veci porušili jeho právo na súdnu ochranu, pretože ich rozhodnutia nie sú dostatočne odôvodnené a v odôvodnení svojich rozhodnutí sa nedostatočne vysporiadali s obranou sťažovateľa.

Súdy zúčastnené na rozhodovaní v predmetnej veci odňali sťažovateľovi „možnosť konať pred súdom a to z dôvodov, že súdy svojim postupom porušili zásady spravodlivého procesu, nakoľko:

III.1.1 právny záver súdov logicky nevyplýva zo skutkových zistení,

III.1.2 súdy upreli sťažovateľovi právo dozvedieť sa o príčinách rozhodnutia procesným právom stanoveným spôsobom.“.

Krajský súd sa v rozsudku z 28. októbra 2010 stotožnil so skutkovými zisteniami okresného súdu, z ktorých však podľa sťažovateľa nemožno dospieť k právnenému záveru, podľa ktorého došlo k zásahu do osobnostných práv navrhovateľa, a preto je potrebné mu poskytnúť morálnu a reálnu satisfakciu. S prihliadnutím na konštantnú judikatúru súdov možno konštatovať, že odôvodnenie rozsudku z 28. októbra 2010 a rozsudku z 31. marca 2008 nie sú „presvedčivé a sťažovateľovi sa tak odňala možnosť konať pred súdom“.

Súdy zúčastnené na rozhodovaní v predmetnej veci dospeli k záveru, podľa ktorého sú výroky uvedené v článkoch publikovaných v denníku S. z 20. marca 2008 a 15. apríla 2008 nepravdivé a neoprávnene zasahujú do osobnostných práv navrhovateľa. Uvedený záver nepovažuje sťažovateľ za správny, pretože z vykonaných dôkazov „jednoznačne vyplynuli nasledovné skutočnosti:

ŠtB má vo svojich spisoch informáciu – tvrdenie svedka, že Ing. J. S. spolu s ďalšími osobami vykradli predajňu v obci K., ukradli osobné auto v R.,

ŠtB má vo svojich spisoch informáciu – tvrdenie svedka (otca Ing. J. S.) o tom, že Ing. J. S. vykradol pri nedovolenom opustení republiky na území R. vykradol auto. a tieto informácie neboli medzi účastníkmi sporné o čom spravil prvostupňový súd aj patričný záver v Rozsudku, prvostupňový súd ako i Súd dospeli k záveru, že sú nepravdivé.“.

Z uvedeného vyplýva, že predmetnými článkami v denníku S. sťažovateľ iba informoval verejnosť o obsahu spisov ŠtB, ktoré poskytujú historické informácie o období komunizmu. Poskytol v nich úplné informácie, t. j. uviedol, že informácie pochádzajú

zo spisov ŠtB, ide o skutočnosti, ktoré poskytol ŠtB otec navrhovateľa a ani rakúska polícia o uvedených skutočnostiach neviduje žiaden záznam.

Súdy zúčastnené na rozhodovaní nemohli dospieť k záveru o nepravdivosti sťažovateľom uverejnených informácií, pretože v uvedenom smere nevykonali príslušné dokazovanie a ani navrhovateľ v konaní nepredložil žiaden dôkaz o ich nepravdivosti. Obrana navrhovateľa sa v predmetnom konaní obmedzila *„len na skutočnosti, ktoré boli v Článoch explicitne uvádzané ako evidentné – nikdy nebol za popisované skutky súdený alebo vyšetrovaný“*, pritom uvedené zistenie podľa sťažovateľa nespochybňuje pravdivosť historickej informácie obsiahnutej v spise ŠtB, z ktorého vychádzal pri tvorbe uvedených článkov.

Pri svojom rozhodovaní mali súdy zúčastnené na rozhodovaní v predmetnej veci taktiež zvážiť, či možno od sťažovateľa požadovať, aby si historické informácie obsiahnuté v spisoch ŠtB spätne preveroval, zisťoval ich pravdivosť, najmä v prípade, keď to už nie je možné. Uvedené argumenty predložil sťažovateľ aj v predmetnom konaní, avšak súdy zúčastnené na rozhodovaní v jeho veci sa s nimi nijakým spôsobom nevysporiadali.

S ohľadom na uvedené dospel sťažovateľ k záveru, že súdy zúčastnené na rozhodovaní v predmetnej veci nevykonali žiadne dokazovanie týkajúce sa otázky podstatnej pre rozhodnutie vo veci samej, a preto právny záver, ku ktorému dospeli vo svojich rozhodnutiach, nie je opretý o žiadne skutkové zistenie. Rozsudok z 31. marca 2008 a rozsudok z 28. októbra 2010 z tohto dôvodu podľa sťažovateľa vykazujú *„prvky svojvôle, odôvodnenie takýchto rozhodnutí nemôže byť presvedčivé“*.

Podľa sťažovateľa rozsudok okresného súdu a rozsudok krajského súdu neobsahujú odpovede na otázky podstatné pre vytvorenie si právneho názoru, či je potrebné obmedziť slobodu prejavu a poskytnúť ochranu osobnostnému právu navrhovateľa, alebo nie, a to:

„- akým spôsobom súdy dospeli k názoru, že Výroky sú skutkovým tvrdením a nie hodnotiacim úsudkom, z odôvodnenia rozsudkov nie je zrejmé, ako súdy zistili, že Výroky nie sú hodnotiacim úsudkom,

- prečo nie je možné logicky dospieť z podkladových informácií – spisu, v ktorom sa explicitne uvádza, že Ing. J. S. spolu s ďalšími osobami kradol autá, vykradol obchod v obci K. k názorom prezentovaným v tlači – Výrokom,

- prečo a ako súdy dospeli k záveru, že Výroky sú nepravdivé, z odôvodnenia Rozsudku, Konečného rozsudku nevyplýva ako súdy dospeli k záveru, že práve Výroky neoprávnene zasiahli do práv že Ing. J. S.,

- Prvostupňový súd ani Súd nezistili a v odôvodnení rozsudkov ani neuvádzajú, či naozaj v príčinnej súvislosti so zverejnením Článkov došlo k že Ing. J. S. tvrdeným následkom. Sťažovateľ ďalej zdôrazňuje, že verejnú mienku a pohľad verejnosti na že Ing. J. S. v čase zverejnenia Článkov formovali i informácie zverejnené denníkom N., či televízia M.,

- prečo sa súdy domnievajú, že morálna satisfakcia nie je postačujúca a že dôstojnosť a vážnosť fyzickej osoby v spoločnosti bola znížená v značnej miere,

- či je v demokratickej spoločnosti nevyhnutné v danom prípade obmedziť slobodu prejavu,

- či akékoľvek obmedzenie slobody prejavu je v danom prípade primerané sledovanému účelu. “

Krajský súd sa v rozsudku z 28. októbra 2010 „obmedzil iba na strohé konštatovanie, že sa stotožňuje so zisteniami a právnymi závermi prvostupňového súdu“, a na argumenty sťažovateľa v jeho odôvodnení neodpovedal.

S ohľadom na uvedené je sťažovateľ toho názoru, že rozsudok okresného súdu a rozsudok krajského súdu sú nespravodlivé a ich odôvodnenie považuje za nedostatočné a zmätočné.

Rozsudok krajského súdu nemožno považovať za opatrenie ustanovené zákonom v súlade s čl. 26 ods. 4 ústavy. Keďže súdy zúčastnené na rozhodovaní v predmetnej veci uznali, že uvedené články obsahujú správny a vecný popis skutkových okolností prípadu a nadpisy článkov nie je možné oddeliť od ich obsahu, podľa sťažovateľa možno dospieť k logickému záveru, že uvedené články nie sú neoprávneným zásahom do osobnostných

práv navrhovateľa. Pokiaľ z podkladových informácií uvedených článkov bolo možné dospieť k záveru prezentovanému v nich, podľa sťažovateľa nemožno hodnotiaci úsudok považovať za neprimeraný a spôsobilý zasiahnuť neoprávnene do osobnostných práv navrhovateľa. Navyše, navrhovateľ ako osoba verejne činná musí zniesť vyššiu mieru zásahov do osobnostných práv. Výroky uvedené v článkoch považuje sťažovateľ za primerané hodnotiace úsudky s dostatočným skutkovým základom.

Uvedené články sa navyše venovali minulosti navrhovateľa z pohľadu jeho morálnej pripravenosti byť verejným činiteľom, opierajú sa o existujúce fakty a nezasahujú do intímnej sféry navrhovateľa. Sťažovateľ v rámci svojej argumentácie taktiež poukázal na skutočnosť, že navrhovateľ mal príležitosť reagovať na zistenia uvedené v článkoch, ktorú napriek ponuke sťažovateľa (aj iných médií) nevyužil. Reakcia navrhovateľa prišla až po viac ako 2 mesiacoch od zverejnenia prvých informácií. Podľa sťažovateľa, pokiaľ by navrhovateľ reagoval *„včas a primeraným spôsobom, publikované informácie by boli verejnosťou vnímané v úplne inom kontexte“*. V tejto súvislosti sťažovateľ poukázal na odôvodnenie rozhodnutia okresného súdu sp. zn. 7 C 132/2008 z 15. júla 2009 a rozhodnutie krajského súdu sp. zn. 10 Co 326/2009 z 25. marca 2010.

Sťažovateľ uviedol v článkoch zdroj sprostredkovaných informácií (Ústav pamäti národa, spisy ŠtB, televízia M.) a pravdivo informoval o obsahu spisov ŠtB, svoj záver neprezentoval ako jediný správny, ponechal verejnosti priestor vytvoriť si vlastný názor. Vzhľadom na uvedené nemožno publikovanie uvedených článkov považovať za neoprávnený zásah do práv navrhovateľa, ktorým by bolo možné odôvodniť obmedzenie slobody prejavu sťažovateľa.

Sťažovateľ zastáva názor, že ako *„periodická tlač, ktorá by mala byť v demokratickom štáte reprezentantom verejnej mienky a protiváhou štátnej moci, je oprávnený poukazovať na minulosť verejných činiteľov“*, ktorá dotvára pre voliča obraz politika, resp. verejného činiteľa. V uvedenom prípade podľa sťažovateľa nebolo preto nevyhnutné obmedziť jeho právo podľa čl. 26 ústavy, a tak poskytnúť ochranu práva

subjektu absolútneho verejného záujmu (navrhovateľovi) pred polemikou a kritikou jeho profesionálnej činnosti.

V rámci svojej argumentácie sťažovateľ napokon uviedol, že súdy zúčastnené na rozhodovaní v predmetnej veci nezistovali, či je daný účel obmedzenia slobody prejavu a či je obmedzenie slobody prejavu poskytnutím satisfakcie a relatívnej náhrady v sume 10 000 € primerané sledovanému účelu.

V tejto súvislosti sťažovateľ poukázal na to, že úlohou súdov zúčastnených na rozhodovaní v predmetnej veci bolo spoľahlivo určiť mieru zníženia vážnosti navrhovateľa, pritom museli vyhodnotiť aktuálnu povesť navrhovateľa v spoločnosti v čase tvrdeného neoprávneného zásahu. Navrhovateľ bol v čase zverejnenia uvedených článkov „*v očiach verejnosti známy prinajmenšom ako kontroverzná osoba. Bol viackrát právoplatne odsúdený za spáchanie rôznych úmyselných trestných činov – ublíženie na zdraví, a opustenie republiky ako i trestného činu všeobecného ohrozenia z nedbanlivosti. Ing. J. S. bol viackrát médiami pristihnutý na verejnosti dokonca aj pri výkone politickej činnosti pod vplyvom alkoholu. Ing. J. S. sa na verejnosti správa a vyjadruje hrubo a urážlivo. Je známy jeho možno povedať xenóbny postoj k určitým menšinám. Rešpekt a úcta spoločnosti voči Ing. J. S. je priamo determinovaná jeho správaním na verejnosti. Zhrnújúco možno povedať, že Ing. J. S. majoritne nie je v spoločnosti vnímaný ako osoba s dobrou povestou. Miera dôstojnosti a vážnosti Ing. J. S. v spoločnosti bola určená výrokmí Ing. J. S., ktoré boli ďaleko za hranicou slušnosti a akejkolvek politickej (alebo i bežnej) kultúry.*“.

Súdy zúčastnené na rozhodovaní v predmetnej veci otázku miery zníženia vážnosti navrhovateľa v spoločnosti neskúmali, rovnako sa nezaoberali otázkou, či k neoprávnenému zásahu do práv navrhovateľa, resp. k následkom do práv navrhovateľa tvrdeným svedkami, nedošlo už v dôsledku predošlého zverejnenia informácií televíziou M. a denníkom N., pokiaľ títo svedkovia vypovedali podobne ako v spore navrhovateľa s televíziou M., spol. s r. o., R., a. s. V konaní teda nebolo preukázané, že v priamej príčinnej súvislosti so zverejnenými článkami došlo k zásahu do práv navrhovateľa.

Svoje závery týkajúce sa závažnosti tvrdených zásahov do práv navrhovateľa súdy zúčastnené na rozhodovaní v predmetnej veci založili iba na dvoch svedeckých výpovediach osôb jemu blízkych, ktoré navyše vypovedali, že ich vzťah zverejnením uvedených článkov nebol ovplyvnený. Z rozsudku okresného súdu a rozsudku krajského súdu nie je zrejmé, ako súdy dospeli k tomu, že primeraným opatrením na obmedzenie slobody prejavu je uloženie povinnosti sťažovateľovi odstrániť na internete celé uvedené články. Súdy zúčastnené na rozhodovaní v predmetnej veci podľa sťažovateľa bez náležitého dokazovania priznali náhradu nemajetkovej ujmy, preto ich rozhodnutia (rozsudok okresného súdu a rozsudok krajského súdu) možno považovať za „*neprimerané, neodôvodnené a jednoznačne arbitrárne*“.

S ohľadom na uvedené sťažovateľ dospel k záveru, že súdy zúčastnené na rozhodovaní v predmetnej veci neprimerane, bez zjavného dôvodu, obmedzili slobodu prejavu v prospech práva na ochranu osobnosti navrhovateľa a opatrenia uložené týmito súdmi „*nie sú primerané žiadnemu z potencionálne sledovaných legitímnych cieľov*“.

Vzhľadom na uvedené sťažovateľ ústavnému súdu navrhol, aby nálezom vyslovil, že rozsudkom krajského súdu boli porušené základné práva podľa čl. 46 ods. 1 ústavy a podľa čl. 26 ods. 1 a 2 ústavy, zrušil rozsudok krajského súdu a vrátil vec krajskému súdu na nové konanie, priznal mu primerané finančné zadosťučinenie v sume 10 000 € a trovy konania.

II.

Podľa čl. 127 ods. 1 ústavy ústavný súd rozhoduje o sťažnostiach fyzických osôb alebo právnických osôb, ak namietajú porušenie svojich základných práv alebo slobôd, alebo ľudských práv a základných slobôd vyplývajúcich z medzinárodnej zmluvy, ktorú Slovenská republika ratifikovala a bola vyhlásená spôsobom ustanoveným zákonom, ak o ochrane týchto práv a slobôd nerozhoduje iný súd.

Podľa čl. 26 ods. 1 ústavy sloboda prejavu a právo na informácie sú zaručené.

Podľa čl. 26 ods. 2 ústavy každý má právo vyjadrovať svoje názory slovom, písmom, tlačou, obrazom alebo iným spôsobom, ako aj slobodne vyhľadávať, prijímať a rozširovať idey a informácie bez ohľadu na hranice štátu. Vydávanie tlače nepodlieha povolovaciemu konaniu. Podnikanie v odbore rozhlasu a televízie sa môže viazať na povolenie štátu. Podmienky ustanoví zákon.

Podľa čl. 46 ods. 1 ústavy každý sa môže domáhať zákonom ustanoveným postupom svojho práva na nezávislom a nestrannom súde.

Ústavný súd podľa ustanovenia § 25 ods. 1 zákona o ústavnom súde každý návrh predbežne prerokuje na neverejnom zasadnutí bez prítomnosti navrhovateľa.

Pri predbežnom prerokovaní každého návrhu ústavný súd skúma, či dôvody uvedené v ustanovení § 25 ods. 2 zákona o ústavnom súde nebránia jeho prijatiu na ďalšie konanie. Podľa tohto ustanovenia návrhy vo veciach, na prerokovanie ktorých nemá ústavný súd právomoc, návrhy, ktoré nemajú náležitosti predpísané zákonom, neprípustné návrhy alebo návrhy podané niekým zjavne neoprávneným, ako aj návrhy podané oneskorene môže ústavný súd na predbežnom prerokovaní odmietnuť uznesením bez ústneho pojednávania. Ústavný súd môže odmietnuť aj návrh, ktorý je zjavne neopodstatnený.

V sťažnosti sťažovateľ namietal porušenie svojich základných práv podľa čl. 26 ods. 1 a 2 ústavy v spojení s čl. 46 ods. 1 ústavy rozsudkom krajského súdu z 28. októbra 2010. Argumenty sťažovateľa, ktorými odôvodňuje porušenie v sťažnosti označených práv, možno v podstate rozdeliť do dvoch smerov, a to na:

a) argumenty, ktorými sťažovateľ namieta, že odôvodnenia rozhodnutí súdov zúčastnených na rozhodovaní v predmetnej veci sú arbitrárne, zmätočné, nedostatočné, neobsahujúce dôvody, ktorými by sa tieto súdy vysporiadali s argumentmi sťažovateľa predloženými v konaní a podstatnými pre rozhodnutie:

- námietky, podľa ktorých informácie zverejnené v článkoch sa nachádzajú, resp. tvoria obsah spisov ŠtB a ich nepravdivosť nebola v konaní preukázaná,

- od sťažovateľa nebolo možné požadovať, aby uvedené historické informácie obsiahnuté v spisoch ŠtB overoval,

- zásah do osobnostných práv sťažovateľa bol spôsobený zverejnením informácií obdobného obsahu v iných médiách (TV M., denník N.), pričom žaloba navrhovateľa podaná v obdobnej veci proti spoločnosti M., spol. s r. o., R., a. s., bola súdmi, ktoré o nej rozhodovali, zamietnutá,

- navrhovateľovi bola sťažovateľom poskytnutá možnosť reagovať na uvedené články, ktorú však navrhovateľ nevyužil,

- hodnotiace úsudky, ktoré boli vyslovené v nadpisoch uvedených článkov, bolo možné vyvodiť zo skutkového podkladu, z ktorého sťažovateľ čerpal,

- obsah spisov ŠtB bol zverejnený v uvedených článkoch pravdivo a verejnosti bol ponechaný priestor na vytvorenie si vlastného názoru, pokiaľ bolo možné zo získaných prameňov (spisov ŠtB) logicky dôjsť k záveru prezentovanému v článku, nemožno hodnotiaci úsudok považovať za neprimeraný a spôsobilý zasiahnuť neoprávnene do osobnostných práv navrhovateľa,

- zo skutkových zistení súdov zúčastnených na rozhodovaní v predmetnej veci nie je možné logicky dospieť k záveru, že skutkový základ pre uvedené články bol nepravdivý, a preto došlo k neoprávnenému zásahu do práv navrhovateľa;

b) námietky, ktorými sťažovateľ namietal neprimeranosť obmedzenia jeho práva na slobodu prejavu rozhodnutím o priznaní nemajetkovej ujmy, podľa ktorých:

- súdy zúčastnené na rozhodovaní v predmetnej veci neodôvodnili, prečo považovali za nevyhnutné obmedziť slobodu prejavu sťažovateľa prísnejším spôsobom, ako len priznaním morálnej satisfakcie,

- rozhodnutie neobsahuje dôvody, pre ktoré by bolo možné spôsob obmedzenia slobody prejavu sťažovateľa považovať za primeraný sledovanému účelu o to viac, že v konaní sa nepreukázalo, že dôstojnosť a vážnosť navrhovateľa bola v spoločnosti znížená v značnej miere, a to aj s prihliadnutím na povest', resp. obraz navrhovateľa v spoločnosti pred zverejnením uvedených článkov, ktorú formovalo jeho správanie a i výroky prednesené na verejnosti, navrhovateľ je osoba verejne činná, ktorá musí zniesť vyššiu mieru zásahov do osobnostných práv,

- v predmetnej veci neboli splnené predpoklady obmedzenia slobody prejavu sťažovateľa a tam, kde test ústavnej **komformity** obmedzenia slobody prejavu súdy zúčastnené na rozhodovaní v tejto veci vykonali, sú ich závery nesprávne, negujú podstatu a zmysel práva na slobodu prejavu,

- obmedzením slobody prejavu sťažovateľa bola poskytnutá ochrana právu subjektu absolútneho verejného záujmu (navrhovateľa) pred polemikou a kritikou jeho profesionálnej činnosti.

K argumentácii uvedenej v bode a) súvisiacej s namietanou arbitrárnosťou rozsudku krajského súdu

Sťažovateľ namietal právne posúdenie veci krajským súdom. Podľa jeho názoru v danom prípade vôbec k zásahu do základného práva navrhovateľa na zachovanie ľudskej dôstojnosti, osobnej cti a dobrej povesti a na ochranu mena nedošlo, pretože predmetný článok obsahoval iba pravdivé informácie o obsahu spisov ŠtB a nadpisy uvedených článkov boli hodnotiacimi úsudkami, ktoré mali reálny a pravdivý skutkový základ v informáciách vyplývajúcich zo spisov ŠtB. Na druhej strane je zo sťažnosti tiež zrejmé, že súdom zúčastneným na rozhodovaní v tejto veci sťažovateľ vyčíta, že sa dostatočne nevysporiadali s otázkou pravdivosti/nepravdivosti informácií o navrhovateľovi obsiahnutých v spisoch ŠtB.

V prípadnom konflikte slobody prejavu na jednej strane (čl. 26 ods. 1 ústavy) a základného práva na zachovanie ľudskej dôstojnosti, osobnej cti, dobrej povesti a na ochranu mena na strane druhej (čl. 19 ods. 1 ústavy) mali konajúce súdy v okolnostiach jeho kauzy uprednostniť slobodu prejavu pred ochranou osobnosti navrhovateľa a zväžiť nevyhnutnosť opatrení prijatých na účely obmedzenia slobody prejavu. V tejto súvislosti sťažovateľ argumentoval aj poukazom na viaceré rozhodnutia Európskeho súdu pre ľudské práva (ďalej aj „ESLP“).

Ústavný súd konštatuje, že konflikt dvoch už uvedených ústavou chránených hodnôt nemožno vzhľadom na ich povahu vyriešiť normatívne, t. j. na všeobecnej úrovni pre každý

jednotlivý prípad. Je tak úlohou orgánov aplikácie práva, predovšetkým všeobecných súdov, aby pri prerokovávaní konkrétneho sporu zisťovaním miery dôležitosti oboch v kolízii stojacich ústavných hodnôt dospeli k záveru o potrebe uprednostnenia jednej z nich. To korešponduje s už judikovaným názorom ústavného súdu, podľa ktorého všetky základné práva a slobody sa chránia len v takej miere a rozsahu, dokiaľ uplatnením jedného práva alebo slobody nedôjde k neprimeranému obmedzeniu, či dokonca popretiu iného práva alebo slobody (IV. ÚS 256/07). Ak záver všeobecných súdov plynúci z porovnávania dvoch ústavou chránených hodnôt nie je arbitrárny alebo zjavne neodôvodnený, a tak súčasne ústavne neudržateľný, nemá ústavný súd dôvod zasahovať doň. Ústavný súd totiž v zmysle svojej ustálenej judikatúry nie je zásadne oprávnený preskúmať a posudzovať právne názory všeobecného súdu, ktoré ho pri výklade a uplatňovaní zákonov viedli k rozhodnutiu, s výnimkou ich arbitrárnosti alebo zjavnej neodôvodnenosti majúcej za následok porušenie základného práva (obdobne napr. I. ÚS 13/00, III. ÚS 151/05, III. ÚS 344/06). Z rozdelenia súdnej moci v ústave medzi ústavný súd a všeobecné súdy totiž vyplýva, že ústavný súd nie je opravnou inštanciou vo veciach patriacich do právomoci všeobecných súdov. Úlohou ústavného súdu nie je zastupovať všeobecné súdy, ktorým predovšetkým prislúcha interpretácia a aplikácia zákonov. Úloha ústavného súdu sa obmedzuje na kontrolu zlučiteľnosti účinkov takejto interpretácie a aplikácie s ústavou, prípadne medzinárodnou zmluvou podľa čl. 7 ods. 5 ústavy (I. ÚS 13/01, I. ÚS 120/04).

Podľa judikatúry ESLP, ktorú ústavný súd konštantne zohľadňuje vo svojej rozhodovacej činnosti, sloboda prejavu predstavuje jeden zo základných pilierov demokratickej spoločnosti a jednu zo základných podmienok jej rozvoja a seberealizácie jednotlivca. Uplatňuje sa nielen vo vzťahu k „informáciám“ a „myšlienkam“, ktoré sa prijímajú priaznivo, resp. sa pokladajú za neurážlivé a neutrálne, ale aj k tým, ktoré urážajú, šokujú alebo znepokojujú štát alebo časť obyvateľstva. Vyžaduje si to pluralizmus, znášanlivosť a veľkorysosť, bez ktorých nemožno hovoriť o „demokratickej spoločnosti“ (Handyside v. Spojené kráľovstvo, sťažnosť č. 5493/72, rozsudok zo 7. decembra 1976, § 49).

V niektorých situáciách však musí sloboda prejavu ustúpiť. Limitačné klauzuly v čl. 26 ods. 4 ústavy explicitne uvádzajú dôvody obmedzenia slobody prejavu, pričom ide o obmedzenia, ktoré musia zodpovedať vždy demokratickému charakteru spoločnosti („opatrenia v demokratickej spoločnosti nevyhnutné“). Dôvodom takéhoto obmedzenia môže byť aj „ochrana práv a slobôd iných“, teda okrem iného aj záruky vyplývajúce zo základného práva na ochranu osobnosti v rozsahu garantovanom v čl. 19 ústavy a konkretizovanom najmä v § 11 a nasl. Občianskeho zákonníka, ktoré chránia súkromné osoby pred neoprávnenými zásahmi zo strany iných súkromných osôb (vrátane navrhovateľa) alebo štátu (m. m. IV. ÚS 107/2010).

Keďže rozsudkom krajského súdu z 28. októbra 2010 bol potvrdený rozsudok okresného súdu z 31. marca 2008, ktorým bola sťažovateľovi uložená povinnosť uverejniť v denníku S. text ospravedlnenia navrhovateľovi, odstrániť na jeho internetovej stránke elektronickú verziu sporných článkov, zaplatiť navrhovateľovi 10 000 € ako náhradu nemajetkovej ujmy v peniazoch a trovy konania, je nepochybné, že rozhodnutiami všeobecných súdov došlo k zásahu do ústavou garantovanej slobody prejavu sťažovateľa, t. j. došlo k jej obmedzeniu. Úlohou ústavného súdu bolo posúdiť, či v danom prípade išlo z ústavného hľadiska o akceptovateľné obmedzenie slobody prejavu.

Z doterajšej judikatúry ústavného súdu vyplýva, že obmedzenie akéhokoľvek základného práva alebo slobody, a teda aj slobody prejavu možno považovať za ústavne akceptovateľné len vtedy, ak ide o obmedzenie, ktoré bolo ustanovené zákonom, resp. na základe zákona, zodpovedá niektorému ustanovenému legitímnemu cieľu a je nevyhnutné v demokratickej spoločnosti na dosiahnutie sledovaného cieľa, t. j. ospravedlňuje ho existencia naliehavej spoločenskej potreby a primerane (spravodlivo) vyvážený vzťah medzi použitými prostriedkami a sledovaným cieľom, t. j. musí ísť o obmedzenie, ktoré je v súlade so zásadou proporcionality (m. m. I. ÚS 4/02, I. ÚS 36/02, I. ÚS 193/03).

V danom prípade išlo nepochybne o obmedzenie slobody prejavu sťažovateľa na zákonom podklade, ktorý tvorili ustanovenia § 11 a nasl. Občianskeho zákonníka, pričom zároveň išlo o obmedzenie, ktoré sledovalo ochranu práva na súkromie, resp. práva na

ochranu osobnosti navrhovateľa, čo nepochybne možno považovať za legitímny cieľ. Za týchto okolností bolo z hľadiska ústavnej akceptovateľnosti namietaného rozsudku krajského súdu kľúčové posúdiť, či bol zásah do slobody prejavu sťažovateľa primeraný, t. j. či zodpovedal zásade proporcionality.

Ústavný súd preto pristúpil k preskúmaniu proporcionality medzi zásahom do slobody prejavu sťažovateľa a ústavnými garanciami práva na súkromie navrhovateľa. Na ten účel, obdobne ako v iných porovnateľných prípadoch (napr. II. ÚS 152/08, II. ÚS 326/09), ústavný súd vykonal test proporcionality založený na hľadaní odpovedí na otázky KTO, O KOM, ČO, KDE, KEDY a AKO v danom prípade „hovoril“ (uverejnil informáciu).

1. KTO zásah do práva na ochranu osobnosti (práva na súkromie) vykonal

Z judikatúry ESLP vyplýva, že privilegované postavenie z hľadiska ochrany slobody prejavu patrí novinárom a masmédiám, a to zvlášť pri informovaní o veciach verejného záujmu (napr. rozsudok ESLP Prager a Oberschlick v. Rakúsko z 26. apríla 1995, sťažnosť č. 1594/90 alebo rozsudok ESLP Bladet Tromso a Stensaas proti Nórsku z 20. mája 1999, sťažnosť č. 21980/93). Novinári majú (sociálnu) povinnosť poskytovať informácie a myšlienky týkajúce sa všetkých záležitostí verejného záujmu a verejnosť má právo takéto informácie dostať. Novinárom je dokonca umožnené používať určitú mieru preháňania a provokácie (Perna c/a Taliansko). Ústavný súd akceptuje uvedený prístup ESLP, a to nielen z dôvodu jeho authority, ale hlavne z presvedčivosti jeho argumentácie. Vo vzťahu k uvedenému ústavný súd ešte podotýka, že v predmetnej veci je sťažovateľ vydavateľom denníka S., v ktorom bol inkriminovaný článok uverejnený. Sťažovateľ je v danom prípade teda „nositeľom“ slobody prejavu, a preto sa na neho vzťahuje zvýšená ochrana (privilegované postavenie) poskytovaná novinárom, resp. masmédiám, ktorú bolo potrebné pri rozhodovaní predmetnej veci zo strany všeobecných súdov primeraným spôsobom zohľadniť.

2. O KOM bol inkriminovaný článok a do koho osobnostnej sféry zasahoval

Dôsledkom snahy o podporu výmeny názorov o verejne zaujímavých témach je aj kategorizácia osôb, ktorých sa informácie uvedené v tlači týkajú a do ktorých osobnostnej sféry negatívne zasahujú, resp. môžu zasahovať. Hranice akceptovateľnosti šírenia informácií týkajúcich sa osobnostnej sféry sú najširšie u politikov a najužšie u „bežných“ občanov. V danom prípade inkriminovaný článok obsahoval informácie týkajúce politika, t. j. osoby vo verejnej funkcii. V okolnostiach posudzovanej veci je potrebné brať do úvahy, že inkriminovaný článok priniesol tvrdenia, ktoré sa týkali spôsobu konania, resp. života navrhovateľa v minulosti, ktoré môžu poukazovať na jeho morálnu spôsobilosť zastávať funkciu vo verejnom živote. Otázky spôsobu konania politikov v minulosti alebo súčasnosti, ktoré verejnosti napomáhajú pri utváraní obrazu o osobnosti a charaktere zväčša nimi volených funkcionárov, možno nepochybne legitímne považovať za otázky verejného záujmu.

Ústavný súd v tejto súvislosti zdôraznil, že poslaním tlače je nepochybne šíriť informácie a myšlienky o otázkach verejného záujmu, pričom zároveň je nespochybniteľným právom verejnosti takéto informácie prijímať (dostať).

Na druhej strane sa inkriminovaný článok nepochybne týkal navrhovateľa a bol objektívne spôsobilý svojím obsahom vyvolať negatívny zásah do jeho osobnostnej sféry, keďže ako okresný súd poznamenal vo svojom rozsudku *„postavenie verejného činiteľa je veľmi závislé od verejnej mienky“*.

3. ČO bolo obsahom inkriminovaného článku

Pri posudzovaní proporcionality medzi slobodou prejavu a právom na ochranu osobnosti sa ústavný súd zamerlal aj na obsah prejavu sťažovateľa, ktorý mal spôsobiť neprípustný zásah do osobnostných práv navrhovateľa.

Predmetné články boli uverejnené v denníku S. postupne, prvý 20. marca 2008 pod názvom *„S. na úteku kradol“* a druhý 15. apríla 2008 pod názvom *„ÚPN: S. vykradol obchod“* s podtitulkom *„J. S. nevykrádal len autá v R., ale aj textil a mäsiarstvo v obci K.“*.

Obsahom inkriminovaného článku boli (ako už bolo uvedené) nepochybne veci verejného záujmu – odkrývanie minulosti politika, ktorá môže poukázať aj na jeho morálnu spôsobilosť zastávať verejný úrad, resp. pôsobiť vo verejnom živote. Sťažovateľ teda v danom prípade informoval verejnosť o otázkach legitímneho verejného záujmu.

Je pravdou, že sťažovateľ prezentoval v článkoch len informácie zo spisov ŠtB. Uvedené články však vo vzájomnej súvislosti v čitateľovi evokovali dojem, resp. viedli ho k jednoznačnému záveru, že navrhovateľ sa v minulosti nielenže dopustil trestného činu krádeže, ale navyše ho v minulosti spáchal opakovane.

Vzhľadom na obsah týchto článkov možno konštatovať, že pri objektívnom posúdení informácií vyplývajúcich zo spisov ŠtB, ktoré boli podkladom na ich napísanie, a snahe o dodržanie povinnosti dbať na ochranu dobrej povesti navrhovateľa by sťažovateľ nemohol dospieť k záveru, ktorým by konštatoval priame obvinenie navrhovateľa zo spáchania trestného činu krádeže v nadpise, resp. podtitulku uvedených článkov.

Všeobecné sudy zúčastnené na rozhodovaní v tejto veci uvedené výroky v nadpise, resp. podtitulku článkov označili za nepravdivé fakty uverejnené sťažovateľom. Sťažovateľ argumentoval v sťažnosti tým, že v danom prípade uverejnil hodnotové sudy, ktorých pravdivosť nemusí preukazovať. Ústavný súd v súvislosti s touto argumentáciou sťažovateľa podotýka, že aj v prípade, ak by pripustil, že uvedené výroky boli hodnotiace sudy, výrazy v nich použité ako „kradol“ a „vykradol“ znamenajú, že sťažovateľ pred verejnosťou prezentoval konštatovanie spáchania trestného činu krádeže navrhovateľom ako reálny fakt či preukázanú skutkovú okolnosť, a to bez vedomosti o existencii akéhokoľvek vyšetrovania uvedeného trestného činu či trestného rozsudku proti navrhovateľovi, t. j. bez dostatočných podkladov, takže aj v prípade posúdenia predmetných výrokov ako hodnotiacich súdov by záver súdov o prekročení hranice slobody prejavu sťažovateľom a jeho neprimeranom zásahu do práva na dobrej povesti navrhovateľa bol považovaný za správny.

4. KDE bol inkriminovaný článok uverejnený

Užitočným kritériom pri posudzovaní zásahu do slobody prejavu je miesto zaznenia či uverejnenia sporných výrokov. Vo všeobecnosti platí, že čím hromadnejšie sa informácia distribuuje, tým vyššia je ochrana osobnostných práv. Sporný článok bol uverejnený v denníku S., ktorý má celoslovenskú pôsobnosť a vysoký náklad, nie však v televízii či v inom elektronickom médiu, ktoré treba z hľadiska tohto kritéria posudzovať prísnejšie.

V danom prípade je však nutné vnímať kritérium miesta zaznenia sporných výrokov v spojení s kritériom ich autora. Ak je ich autorom novinár, tak jeho privilegované

postavenie do určitej miery neutralizuje kritérium miesta ich zaznenia (m. m. IV. ÚS 139/2010).

5. KEDY bol inkriminovaný článok uverejnený

Sťažovateľ v konaní pred všeobecnými súdmi nepreukázal, že v čase uverejnenia tohto článku existovali informácie (údaje), ktorými disponoval a mohol by preukázať, že k spáchaniu uvedených trestných činov navrhovateľom skutočne došlo. V prípade, ak by takýmito údajmi v tom čase disponoval, tak sa uvedený stav jeho poznania mal odzrkadliť aj v dôkaznej situácii v konaní predchádzajúcom vydaniu rozsudku krajského súdu. Sprostredkovanie informácií zo spisov ŠtB malo byť zo strany sťažovateľa opatrnejšie, keďže už z nich samých bolo zrejmé, že nepreukazujú spáchanie trestného činu krádeže navrhovateľom, avšak na druhej strane sú schopné zasiahnuť do jeho práva na dobrú povesť. Na druhej strane súdy zúčastnené na rozhodovaní v tejto veci v tejto súvislosti zobrali do úvahy aj fakt, že verejnosti už uvedené informácie sprostredkovali v tom čase aj ďalšie médiá.

6. AKO boli informácie v inkriminovanom článku formulované

Európsky súd pre ľudské práva pri posudzovaní limitov slobody prejavu starostlivo rozlišuje medzi faktmi a hodnotiacimi úsudkami. Existenciu faktov možno preukázať, zatiaľ čo otázka pravdivosti hodnotiacich úsudkov nepripúšťa dôkazy (Lingens c. Rakúsko, spomínaný rozsudok; obdobne Feldek c. Slovenská republika, rozsudok z 12. júla 2001). Aj keď hodnotiaci úsudok vzhľadom na svoj subjektívny charakter vylučuje dôkaz pravdy, musí vychádzať z dostatočného faktického základu (Jerusalem c. Rakúsko, rozsudok z 27. februára 2001). Z uvedeného vyplýva, že ak v konkrétnom prípade sú z hľadiska ústavnej akceptovateľnosti posudzované hodnotiace úsudky, tak je ochrana výrokov takéhoto charakteru z hľadiska slobody prejavu s ohľadom na konkrétne okolnosti prípadu intenzívnejšia ako v prípade uverejnenia faktov (skutkových tvrdení), ktoré sa môžu ukázať neskôr ako nepravdivé.

Ústavný súd súhlasí so závermi rozsudku okresného súdu, ktorým sa ústavný súd zaoberal len v rozsahu, v ktorom na jeho odôvodnenie poukázal krajský súd vo svojom

rozsudku, podľa ktorého «Súd pri rozhodovaní v predmetnej veci zaoberá! sa aplikáciou ustanovenia § 11 a 13 Občianskeho zákonníka s prihliadnutím na osobitné postavenie Dohovoru o ochrane ľudských práv a slobôd. Z vyššie citovaného článku 10 Dohovoru v odseku 1 je preferované právo na slobodu prejavu, pričom odsek 2 však obmedzuje slobodu prejavu tým, že do výkonu slobody prejavu zahŕňa aj povinnosť a zodpovednosť nositeľa tejto slobody. Súčasne pripúšťa, aby výkon práva na slobodu prejavu na základe zákona v nevyhnutnej miere podliehal určitým formalitám, podmienkam, obmedzeniam, či sankciám na zabezpečenie určitých prvkov demokratickej spoločnosti okrem iného i na zabezpečenie ochrany osobnostných práv iných osôb. Teda záruky článku 10 Dohovoru sú novinárom poskytované za podmienky, že konajú v dobrej viere tak, aby prinášali presné a dôveryhodné informácie pri dodržiavaní novinárskej etiky.

Súd na základe vykonaného dokazovania, oboznámením sa s uverejnenými článkami dňa 20. 3. 2008 a 15. 4. 2008, ako aj výsluchom svedkov dospel k záveru, že v prejednáwanej veci sa nejavia spornými medzi účastníkmi skutkové okolnosti, obsah zistených informácií a ich sprostredkovanie, ktoré žalovaný získal z verejne dostupných dokumentov bývalej Štb ako i uverejnenie titulkov článkov, z ktorých jednoznačne vyplýva znenie titulku dňa 20. 3. 2008 „S. na úteku kradol“ a dňa 15. 4. 2008 druhý podtitulok „J. S. nevykrádal len autá v Rakúsku ale aj textil a mäsiarstvo v obci K.“, ale sporným zostalo posúdenie, či uverejnený údaj (tvrdenie) je fakt, ktorý ako nepravdivý a defamujúci sa dotýkal cti žalobcu alebo ide o hodnotiaci úsudok (názor) žalovaného s ohľadom na rešpektovanie ústavou zaručených práv žalobcu (právo na ochranu ľudskej cti a dôstojnosti) a žalovaného (právo na slobodu prejavu) so zreteľom na požiadavku proporcionality uplatňovania týchto práv. Zároveň súd skúmal, či forma použitého názvu. dotknutých článkov (ne)presiahla určitú prípustnú intenzitu takou mierou, ktorú už v demokratickej spoločnosti nemožno tolerovať.

V danom prípade súd vyhodnotil vykonané dokazovanie a prijal záver, že zo strany žalovaného uverejnením údajov „S. na úteku kradol“ a „J. S. nevykrádal len autá v Rakúsku, ale aj textil a mäsiarstvo v obci K.“ ako nepravdivého a jasného vyhlásenia došlo k zásahu do osobnostných práv žalobcu aj ako poslanca Národnej rady SR., keď postavenie verejného činiteľa je veľmi závislé od verejnej mienky. Zásah do práv žalobcu ako verejného činiteľa a jeho dopad bol o to intenzívnejší a rozsiahlejší tým, že žalovaný ako

vydavateľ periodickej tlače denníka S. vydávanej na celom území SR ako i na internetovej stránke uviedol nepravdivý údaj ako nespochybniteľný fakt (z latinského factum – urobené, učinené, čo sa stalo skutočnosťou), čím došlo k narušeniu rovnováhy medzi uvedenými základnými právami a to práva žalobcu na ochranu ľudskej cti a dôstojnosti a práva žalovaného na slobodu prejavu. Súd poznamenáva, že článok 10 Dohovoru však nezabezpečuje neobmedzenú slobodu ani v prípadoch, keď sa tlač zaoberá otázkami verejného záujmu a za podmienok stanovených v odseku 2 tohto článku výkon tejto slobody zahŕňa aj „povinnosti a zodpovednosť“, čo sa vzťahuje aj na tlač. Forma použitia výrazov musí zodpovedať účelu poskytovanej informácie a pri každom takomto použití má byť rešpektovaná ľudská dôstojnosť fyzickej osoby a treba rozlišovať medzi jasnými výrokmami, že ku skutku došlo a výrokmami, že údajne sa osoba niečoho dopustila. Je potrebné tiež poznamenať, že pri ochrane práv verejného činiteľa oproti ochrane práv bežnej fyzickej osoby sú z dôvodu existencie práva na pravdivé informovanie a slobodu prejavu hranice posudzovania závažnosti, či oprávnenosti zásahu do práva na ochranu osobnosti posunuté a bez akýchkoľvek postihov sa pripúšťa i pravdivá kritika činnosti verejných činiteľov. Je potrebné zároveň uviesť, že predmetom konania nebolo skúmanie (ne)pravdivosti informácií, ktoré sa v dokumentoch nachádzajú (pokiaľ ide o povahu vzťahov bývalej ŠtB) avšak práve s dôrazom, keďže žalovaný získal informácie pri tvorbe Článkov z dvoch nezávislých zdrojov zo spisov vedených Štátnou bezpečnosťou (dostupné verejnosti) i v kontexte s obsahom v nich uvedenej informácie, „že za uvedený tr. čin t. j. ilegálny prechod ŠH a opustenie ČSSR ako aj za vykradnutie uvedených obchodov trestne stíhaný nebol ani jeden“ i napriek tomu uverejnený predmetný údaj ako nespochybniteľný fakt posunul na hlavný titulok poskytovanej informácie. Úlohou titulku je čitateľa upútať a tento by mal odkazovať na kľúčový fakt článku a mal by vystihnúť podstatu jeho obsahu, ale pritom nesmie ísť podľa názoru súdu o nepravdivý údaj. Ak teda v danom prípade boli použité údaje „S. na úteku kradol“ a „J. S. nevykrádal len autá v Rakúsku, ale aj textil a mäsiarstvo v obci K.“ pri prvom pohľade na článok čitateľ získaval dojem, že tento údaj je pravdivý a vzťahuje sa k žalobcovi a logicky hneď pri prečítaní titulku si vytvorí predstavu o spáchaní činu bez toho, aby si prečítal celý článok a z jeho obsahu zistil, že... neexistuje ani len podozrenie a konečné odsudzujúce rozhodnutie. Je potrebné tiež uviesť, že skutkové tvrdenie sa opiera o fakt, objektívne existujúcu realitu, ktorá je zistiteľná

pomocou dokazovania, pravdivosť tvrdenia je teda overiteľná. Hodnotiaci úsudok naopak vyjadruje subjektívny názor autora, ktorý k danému faktu zaujíma určitý postoj tak, že ho hodnotí z hľadiska správnosti a prijateľnosti, a to na základe vlastných (subjektívnych) kritérií. Na základe vyššie uvedených skutočností súd sa nestotožnil s tvrdením žalovaného, že ide o hodnotiaci úsudok, ktorý vychádza z reálneho skutkového zistenia a základu, ktorý nepodlieha testu pravdivosti. Podľa názoru súdu neexistuje logická súvislosť medzi tvrdenými údajmi a obsahom všetkých získaných informácií z poznatkov uvedených archívov spisov Štb a pri snahe poukázať na minulosť žalobcu žalovaný pri sprostredkovaní šírenej informácie vybočil z medzí v demokratickej spoločnosti uznávaných pravidiel slušnosti, prekročil rozsah novinárskej etiky, keď v tom čase aktuálnej téme o žalobcovi čitateľovi na hlavný titulok článku posunul nepravdivý údaj ako výber získaného poznatku a umožnil tak široký priestor na verejnú diskusiu ohľadom politickej zodpovednosti žalobcu, najmä v morálnej rovine, čo vplynulo nepochybné z reakcie verejnosti (internetová diskusia) k uverejnenému článku... Súd je toho názoru, že žalovaný ako osoba, ktorá má právo na slobodu prejavu a je povinná informovať pravdivo a plne rešpektovať práva iných osôb, preto v danom prípade za zverejnené nepravdivé údaje musí znášať zodpovednosť, ktorá v sebe obsahuje i povinnosť, aby pred zverejnením údajov o fyzickej osobe či jej hodnotením posúdil, či zverejnenie týchto údajov môže zasiahnuť do práva na ochranu osobnosti dotknutej fyzickej osoby a overovať si pravdivosť uverejňovaných tvrdení (§ 16 ods. 3 tlačového zákona). Preto súd je toho názoru, že zverejnením predmetných údajov v titulku článku došlo k zverejneniu práva slobody prejavu zo strany žalovaného.»

Z uvedeného vyplýva, že všeobecné súdy sporné nadpisy, resp. podtitul posúdili ako fakty, ktoré boli sťažovateľom zverejnené ako nepravdivá informácia. Keďže obsah uvedených článkov nepredstavuje dostatočný podklad, na základe ktorého by bolo možné konštatovať, že navrhovateľ spáchal v minulosti trestný čin krádeže, záver súdov zúčastnených na rozhodovaní v predmetnej veci, podľa ktorého uvedenými článkami došlo k zásahu do práva navrhovateľa na ochranu osobnosti, možno považovať podľa ústavného súdu za správny, resp. opodstatnený.

S ohľadom na uvedené ústavný súd v závere konštatuje, že v posudzovanej veci sťažovateľ, ktorý má ako vydavateľ denníka S. pri ochrane slobody prejavu v zmysle judikatúry ESLP i ústavného súdu privilegované postavenie, uverejnil v tomto periodiku články, ktoré sa týkali legitímnych otázok verejného záujmu – správanie politika v minulosti v súvislosti s hodnotením jeho morálnej spôsobilosti zastávať verejnú funkciu. Ústavný súd rovnako ako judikatúra ESLP nepopiera právo novinára dopustiť sa aj určitého zjednodušenia, či dokonca nepresnosti, avšak za súčasného rešpektovania zásady, že uverejnenie informácií v relevantnom čase zodpovedalo reálne existujúcim skutočnostiam (porovnaj k tomu napr. nález Ústavného súdu Českej republiky sp. zn. I. ÚS 156/99). Táto zásada však v uvedenom prípade zo strany sťažovateľa dodržaná nebola, o čom svedčí voľba kategorických jednoznačných formulácií v nadpise, resp. podtitulku uvedených článkov, ktoré prezentovali nepravdivý fakt ako preukázanú skutočnosť. Pritom použitím neurčitých častíc (údajne, vraj atď.) v súvislosti s popisom konania navrhovateľa sa takémuto zásahu do práv navrhovateľa mohol sťažovateľ veľmi jednoducho vyhnúť.

Za daných okolností možno podľa názoru ústavného súdu z ústavného hľadiska akceptovať záver krajského súdu, že pri konflikte slobody prejavu a práva na ochranu osobnosti bolo v danom prípade potrebné uprednostniť ochranu práva na ochranu osobnosti navrhovateľa, t. j. že sťažovateľ uverejnením uvedeného článku prekročil ústavou mu garantovanú slobodu prejavu a neprípustným spôsobom zasiahol do osobnostných práv navrhovateľa.

Obsah odôvodnenia rozsudku krajského súdu z pohľadu námietok sťažovateľa týkajúcich sa jeho arbitrárnosti je podľa ústavného súdu možné považovať za zrozumiteľný a jasný, plne rešpektujúci požiadavky čl. 46 ods. 1 ústavy, krajský súd sa v ňom vysporiadal so všetkými zásadnými otázkami podstatnými pre rozhodnutie o existencii zásahu, ako aj s obranou sťažovateľa ústavne dostatočne konformným spôsobom.

K argumentácii uvedenej v bode b), ktorou sťažovateľ namietal neprimeranosť sumy navrhovateľovi priznanej nemajetkovej ujmy, resp. neprimeranosť opatrení prijatých v záujme obmedzenia slobody prejavu

Ústavný súd pri preskúvaní tejto námietky sťažovateľa vychádzal z toho, že v tomto prípade je nutné stanoviť intenzitu zásahu do práva na ochranu osobnosti v kontexte so slobodou prejavu, a to so zreteľom na zásadu primeranosti vo vzťahu k priznaniu náhrady nemajetkovej ujmy ako najprísnejšej sankcie uloženej sťažovateľovi. Ústavný súd preto skúmal, ako sa s uvedenou námietkou sťažovateľa o neprimeranosti uloženia povinnosti zaplatiť navrhovateľovi náhradu nemajetkovej ujmy vysporiadal krajský súd a ako svoje právne a skutkové závery odôvodnil.

V konaniach o ochranu osobnosti má fyzická osoba v súlade s § 13 ods. 2 Občianskeho zákonníka právo aj na náhradu nemajetkovej ujmy v peniazoch, a to najmä v prípadoch, ak došlo k zníženiu jej dôstojnosti či vážnosti v spoločnosti. Pri určení jej sumy prihliada všeobecný súd hlavne na závažnosť vznikutej ujmy, ako aj na okolnosti, za akých došlo k porušeniu jej práv. Ustanovenie § 13 ods. 2 Občianskeho zákonníka teda nelimituje súd pri priznaní rozsahu náhrady nemajetkovej ujmy. Posúdenie týchto okolností ponecháva na úvahu súdu, pričom táto úvaha nemôže prekračovať únosnú mieru, ale musí spočívať na logických a legitímnych faktoch. Je nepochybné, že hranice, v rámci ktorých by sa mala pohybovať takáto úvaha súdu, musia byť istým spôsobom dané, pričom táto ich danosť je závislá od individuality každého prípadu a zároveň musí byť podmienená dôvodmi, na ktorých sa priznanie zakladá. To však neznamená, že priznanie náhrady nemajetkovej ujmy v peniazoch musí mať pre určitý okruh zásahov do práv spojených s ochranou osobnosti taký rozsah, pri iných zase onaký. Podstatná je jedinečnosť prípadu, a s tým spojená konkrétna intenzita zásahu a jej následky. Na základe toho potom všeobecný súd rozhodne o návrhu na priznanie náhrady nemajetkovej ujmy v peniazoch za porušenie práv a v odôvodnení svojho rozhodnutia uvedie dôvody, ktoré ho k vysloveniu takéhoto záveru viedli.

Inak povedané, zváženie možností odškodnenia, resp. odstránenia následkov zásahu do práva na ochranu osobnosti je vecou voľnej úvahy súdu. Zákon pritom súdu stanovuje len jedno z kritérií, ktoré má pri tomto zvažovaní vziať do úvahy, a to, či zásahom došlo k zníženiu dôstojnosti, resp. vážnosti osoby v značnej miere. Z uvedeného vyplýva

povinnosť súdu v každom prípade brať do úvahy pri rozhodovaní o priznaní nemajetkovej ujmy intenzitu zásahu, avšak rozhodne ho nezbavuje povinnosti prihliadať aj na ďalšie okolnosti prípadu. Neprimerané sankcie zo strany súdov by totiž v takýchto prípadoch mohli spôsobiť odradenie širiteľov informácií – predovšetkým novinárov (tlače) od plnenia, resp. vykonávania ich základnej funkcie „*strážneho psa*“ v demokratickej spoločnosti.

Krajský súd v odôvodnení svojho rozsudku konštatoval, že aj vo vzťahu k priznanej náhrade nemajetkovej ujmy postupoval okresný súd správne, keď *„s prihliadnutím na odozvu, ktorú vyvolali citované články vo verejnosti, ako i na postavenie navrhovateľa v spoločnosti, priznal nemajetkovú ujmu vo výške 10.000 eur. Náhrada nemajetkovej ujmy v súdom stanovenej výške je i podľa názoru odvolacieho súdu primeraná a môže prispieť k zmierneniu vzniknutého stavu, pričom zodpovedá i postaveniu odporcu ako vydavateľa periodickej tlače, ktorému nezasahuje do jeho činnosti tak, aby spôsobila existenčné problémy.“*.

V odôvodnení rozsudku okresného súdu vo vzťahu k priznanej náhrade nemajetkovej ujmy okresný súd poukázal na § 13 ods. 1 Občianskeho zákonníka.

Z vykonaného dokazovania bolo preukázané, že sťažovateľ uverejnil v nadpise, resp. podtitulku uvedených článkov tvrdenia, ktoré sa nezakladajú na pravde. Pri ich uverejnení vychádzal zo spisov ŠtB, v ktorých však tieto informácie získané z výpovede konkrétneho svedka neboli ďalej ničím preukázané. Vo vzťahu k preukázaniu existencie ujmy navrhovateľa na jeho práve na ochranu osobnosti okresný súd v rozsudku uviedol: *„Zo skutkových zistení súd vzal za preukázané, že žalobca minimálne svojmu blízkemu okoliu musel vyvracať tieto uverejnené nepravdivé údaje a účinky dopadu sa znásobili skutočnosťou, že denník S. s celoštátnou pôsobnosťou zverejnil v tom čase aktuálnej téme o žalobcovi dovtedy neznáme udalosti a tiež z výpovedí svedkov (manželky žalobcu a podpredsedu strany JUDr. R. P.) vyplynulo, že i tieto osoby museli vyvracať uvedené nepravdivé údaje a reagovať na odozvy iných osôb. Bolo tiež nepochybné, že nepravdivý údaj ako nespochybniteľný fakt jeho uverejnením a priamo adresným na osobu a podobizeň žalobcu vyvolal dohady čitateľov (internetový portál), keď spájali žalobcu spáchaním*

trestnej činnosti. Samotné uverejnenie nepravdivého údaju, dotýkajúceho sa osobnosti fyzickej osoby spravidla zakladá neoprávnený zásah do práv na ochranu jej osobnosti, odôvodňujúci požiadavku na poskytnutie zadosťučinenia.

V danom prípade súd vyhodnotil vykonané dokazovanie a prijal záver, že u žalobcu došlo zásahom žalovaného k zníženiu jeho cti spojenej s výkonom funkcie poslanca NR SR, dôstojnosti a vážnosti v spoločnosti v značnej miere a výraznejšia intenzita tohto zásahu trvala v určitom časovom rozsahu po zverejnení tejto informácie a pretrváva i dodnes, predmetné články denníka S. obsahujúce defamujúce údaje o žalobcovi sú uverejnené v elektronickej forme na internetovej stránke denníka S. (...) sú stále prístupné širokej verejnosti doma aj v zahraničí a intenzita tohto zásahu nie je primerane napravitel'ná inými právnymi prostriedkami, preto je treba považovať za opodstatnené aj spravodlivé priznanie zadosťučinenia v peniazoch. K obrane žalovaného (práva na ochranu osobnosti sa môže dovolávať len tá osoba, ktorá dobrú povesť má) súd nemohol prisvedčiť, keďže právo na súdnu ochranu vyplýva nielen z ústavných záruk, ale tiež z občianskoprávných predpisov a uplatnenie práva je spojené s procesným postupom, ktorý si účastník konania zvolil. Právo na ochranu má každá osoba a je potrebné poznamenať, že zverejnenie týchto defamujúcich údajov môže mať dopad na postoj verejnosti a nedôvodné zhoršiť vnímanie žalobcu.“

Vo vzťahu k rozhodnutiu o sume náhrady nemajetkovej ujmy okresný súd v rozsudku uviedol: „*Pokiaľ ide o posúdenie a určenie výšky tejto náhrady súd prihliadol na závažnosť vzniknutej ujmy a okolnosti, za ktorých k porušeniu práva došlo. Súd považoval predmetné nepravdivé tvrdenia na titulnej stránke denníka S. ako tretieho najčítanejšieho denníka s pôsobnosťou na celom území SR za zneváženie žalobcu ako poslanca NR SR, ako predsedu koalície strany a ako aj občana pred širokou verejnosťou a závažnou okolnosťou s negatívnym dopadom v spoločenskom okruhu žalobcu. Súd prihliadal tiež na skutočnosť, že k zásahu došlo v období, kedy boli zverejňované informácie z poznatkov Štb a použitie žalobcovho mena a priezviska v súvislosti so sprostredkovaním informácie s nepreukázaným skutkom nemôžu prekračovať isté hranice a zverejňovať defamujúce údaje, predovšetkým pokiaľ ide o údaje v periodickej tlači. Súd je tohto názoru, že občianskoprávna ochrana osobnosti môže byť v súčasných podmienkach účinná len vtedy, ak aj výška plnenia uložená rušiteľovi bude postihnutej fyzickej osobe zaistiť*

nielen primerané zadostučinenie zodpovedajúce závažnosti vzniknutej nemajetkovej ujmy, ale bude pôsobiť preventívne. Súd dospel k záveru, že priznaná suma 10.000,- eur je primeraná a môže prispieť k zmierneniu vzniknutého stavu týmto neadekvátnym zásahom a na druhej strane nespôsobuje takú ujmu na strane žalovaného, ktorá by pôsobila represívne a znamenala znemožnenie jeho činnosti alebo pôsobila odradzujúcu pred zverejnením iných legitímnych informácií a vo zvyšku nárok na priznanie nemajetkovej ujmy zamietol.“

Z uvedeného vyplýva, že súdy zúčastnené na rozhodovaní v predmetnej veci dospeli na základe vykonaného dokazovania k dôkazmi podloženému záveru, že k zásahu do práva na ochranu mena navrhovateľa uvedenými článkami zverejnenými sťažovateľom v predmetnej veci došlo, neoprávnený zásah do práv na ochranu osobnosti bol spôsobený článkami so zvýraznenými titulkami a v denníku s vysokým nákladom, tento zásah smeroval proti navrhovateľovi, ktorý bol politikom a následkom uvedeného zásahu bolo spochybnenie jeho morálneho kreditu uverejnením tvrdenia, že sa v minulosti dopustil spáchania trestného činu krádeže, ktoré sa odrazilo v jeho rodinnom i pracovnom prostredí. S odvolaním sa na uvedené dôvody bola navrhovateľovi okrem iného priznaná aj nemajetková ujma v sume 10 000 €.

Podľa ústavného súdu je v tomto prípade odôvodnenie rozsudkov súdov zúčastnených na rozhodovaní v predmetnej veci týkajúce sa priznania nemajetkovej ujmy navrhovateľovi vyvážené, obsahuje dostatočné dôvody, na základe ktorých uvedený nárok navrhovateľa posúdili, akými úvahami sa uberali a zohľadňuje aj okolnosti predmetnej veci.

Vzhľadom na uvedené dospel ústavný súd k záveru, že obmedzenie slobody prejavu sťažovateľa, ktoré malo za následok rozhodnutie o povinnosti zaplatiť navrhovateľovi nemajetkovú ujmu, možno vo vzťahu k sledovanému legitímnemu cieľu považovať za primerané a legitímne odôvodnené.

S ohľadom na uvedené ústavný súd sťažnosť sťažovateľa pri jej predbežnom prerokovaní podľa § 25 ods. 1 zákona o ústavnom súde odmietol ako zjavne neopodstatnenú.

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu nemožno podať opravný prostriedok.

V Košiciach 28. septembra 2011